

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία: Τρίτη 7 Ιανουαρίου 2020
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Μετά τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28 [149 λ.]

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἶπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἕνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φάμεν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὄν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἕνεκὲν ἐστίν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Προτρεπτικὸς πρὸς Θεμισώνα, αποσπάσματα 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῶν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῶν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάζειν ὠφελίμως. Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστίν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέρας ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνη ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα

καὶ ἡ τῶ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνης φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχοῦσης.

Α1.

α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τα αρχαία κείμενα που σας δόθηκαν:

- i Ο Αριστοτέλης απαξιώνει εντελῶς τους μύθους, καθώς πιστεύει ότι δεν έχουν απολύτως καμία σχέση με τη φιλοσοφία.
- ii Η φιλοσοφία προϋποθέτει ελεύθερο χρόνο.
- iii Είναι αρκετό να αποκτά ο άνθρωπος τη γνώση χωρίς να απαιτείται η ορθή εφαρμογή της.
- iv Η φιλοσοφία υποτάσσει τις επιμέρους επιστήμες σε μία κεντρική καθοδήγηση.
- v Η φρόνηση κατευθύνει, αλλά όχι αλάνθαστα, τις επιλογές ενός ανθρώπου.

(μονάδες 5)

β. Για κάθε μία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το χωρίο του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B1. Πώς συνδέεται το **θαυμάζειν** με το **φιλοσοφείν** σύμφωνα με το απόσπασμα που σας δόθηκε από το αριστοτελικό έργο «*Μετὰ τὰ φυσικά*»; Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη και τη σημασία που έχουν τα ρήματα «*θαυμάζω*» και «*φιλοσοφῶ*».

Μονάδες 10

B2. «*τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν*» - «*τὸ ὅλον ἀγαθόν*»: Σε τι αναφέρεται ο Αριστοτέλης και πώς σχετίζεται με τον ανθρώπινο βίος;

Μονάδες 10

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(ε)

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

- i. Ο Σωκράτης έμεινε στο κρατητήριο έναν χρόνο μετά από την καταδικαστική απόφαση.
- ii. Ο Ιουστινιανός έκλεισε την Ακαδημία του Πλάτωνα παρόλο που αυτή βρισκόταν σε ακμή.
- iii. Οι φύλακες – επίκουροι στην ιδεώδη πολιτεία πρέπει να έχουν κλείσει το 50ο έτος της ηλικίας τους.
- iv. Η αγωγή των φυλάκων περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τη δεκαετή σπουδή της διαλεκτικής.
- v. Ο Γλαύκων στην πλατωνική Πολιτεία λειτουργεί ως το φερέφωνο της αριστοκρατικής ηθικής αναφορικά με της αντιλήψεις του περί δικαιοσύνης.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας κάθε μία αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α΄ με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β΄. (Στη στήλη Β΄ περισεύδουν τρεις λέξεις.)

ΣΤΗΛΗ Α΄

προϊόντες
συγκείται
ράστώνη
θάτερον
διάξειν

ΣΤΗΛΗ Β΄

ραδιούργος
οντότητα
ετερώνυμος
παρείσακτος
εισιτήριο
ανάξιος
κοιτίδα
ραγδαίος

Μονάδες 10

B5. «**Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν...διάξειν ὠφελίμως**»: Ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα αυτό από τον «*Προτρεπτικό*» του λόγο παρακινεί όλους τους ανθρώπους να φιλοσοφούν. Να συγκρίνετε τις απόψεις που διατυπώνει αναφορικά με τα οφέλη που μπορεί να αποκομίσει ο άνθρωπος από τη φιλοσοφία, με όσα παραθέτει ο Πλάτωνας στο μεταφρασμένο απόσπασμα που ακολουθεί:

ΠΛΑΤΩΝΟΣ, Πολιτεία 473D

Αν δεν συμβεί, είπα εγώ, ή να κυβερνήσουν στις πολιτείες οι φιλόσοφοι ή να ασχοληθούν με τη φιλοσοφία, ανυστερόβουλα και άξια, αυτοί τους οποίους τώρα τους αποκαλούν βασιλιάδες και άρχοντες, έτσι ώστε η πολιτική δύναμη και η φιλοσοφία να συναντηθούν στο αυτό πρόσωπο, κι αν τούτος ο εσμός*

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(ε)

όσων σήμερα πορεύονται χωριστά προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση δεν εμποδιστεί δια της βίας να το κάνει αυτό, δεν θα 'χουν τελειωμό, φίλε Γλαύκων, οι συφορές για τις πολιτείες, νομίζω ούτε και για το ανθρώπινο γένος, κι ούτε τούτο το πολίτευμα, που τώρα μόλις το περιγράψαμε θεωρητικά, πρόκειται ποτέ να λάβει, προτού να γίνουν αυτά, αληθινή υπόσταση και να βγει στο φως του ήλιου. Αυτό είναι που ώρα τώρα διστάζω να το πω, καθώς βλέπω πόσο παράδοξο θα ακουστεί· δύσκολο, βλέπεις, να το αντιληφθεί κανείς πως δεν είναι δυνατόν να υπάρξει άλλος τρόπος να ευτυχήσουν ούτε τα άτομα ούτε το σύνολο!

*εσμός: συρφετός

Μτφρ. Ν.Μ. Σκουτερόπουλος (2002)

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημοσθένους, Όλυνθιακός, Γ 13-15

[Demosthenis orations I-V, Οξφόρδη, ανατύπωση 1960-1966.]

Ο Δημοσθένης στον Γ' Όλυνθιακό Λόγο προσπαθεί να πείσει τους Αθηναίους να διαθέσουν τα χρήματα που περισσεύαν από τον δημόσιο προϋπολογισμό στις στρατιωτικές δαπάνες για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της πόλης τους. Στο παρακάτω απόσπασμα ο ρήτορας κατηγορεί τους Αθηναίους για έλλειψη αποφασιστικότητας και για αναβλητικότητα στην εφαρμογή των αποφάσεών τους, επικρίνοντας την ασυμφωνία λόγων και έργων που τους χαρακτηρίζει.

Οὐ γάρ ἐστι δίκαιον, τὴν μὲν χάριν, ἢ πᾶσαν ἔβλαπτε τὴν πόλιν, τοῖς τότε θεῖσιν ὑπάρχειν, τὴν δ' ἀπέχθειαν, δι' ἧς ἂν ἅπαντες ἄμεινον πράξαιμεν, τῶ νῦν τὰ βέλτιστ' εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι. πρὶν δὲ ταῦτ' εὐτρεπίσαι, μηδαμῶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδέν' ἀξιούτε τηλικούτον εἶναι παρ' ὑμῖν ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβάντα μὴ δοῦναι δίκην, μηδ' οὕτως ἀνόητον ὥστ' εἰς προὔπτον κακὸν αὐτὸν ἐμβαλεῖν. Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ψηφισμ' οὐδενὸς ἀξιὸν ἐστίν, ἂν μὴ προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προθύμως [ὑμᾶς]. εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματ' ἦν ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν ἢ περὶ ὧν γραφεῖη διαπράξασθαι, οὐτ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφιζόμενοι μικρά, μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων, οὐτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν εἵνεκά γε ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην. ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει· τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον ὄν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστιν. τοῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι, τὰ δ' ἄλλ' ὑπάρχει· καὶ γὰρ εἰπεῖν τὰ δέοντα παρ' ὑμῖν εἰσιν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυνάμενοι, καὶ γινῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ρηθέντα, καὶ πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε νῦν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(ε)

εὐτρεπίσαι : να τακτοποιήσετε, προὔπτον (κράση: πρόοπτον): προφανές, αὐτάρκης : ικανός, ὀξύτατοι (εδώ): ευφύεστατοι.

Γ1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου:
«πρὶν δὲ ταῦτ' εὐτρεπίσαι ... προθύμως [ὕμᾱς].»

Μονάδες 10

Γ2. « Οὐ μὴν οὐδ' ... ἐὰν ὀρθῶς ποιήτε.»: Σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα ποια είναι η άποψη του ρήτορα σχετικά με τις αποφάσεις και τα ψηφίσματα που εξέδιδαν οι Αθηναίοι στις συνελεύσεις τους; Τι θεωρεί ο Δημοσθένης πιο σημαντικό και γιατί; Να υποστηρίξετε τὴν απάντησή σας με συγκεκριμένες παραπομπές στο αρχαίο κείμενο.

Μονάδες 10

Γ3α. «τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον ὄν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστιν.»: Να μεταφέρετε τους τύπους που βρίσκονται στον συγκριτικό βαθμό στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση στον υπερθετικό βαθμό (μονάδες 3) και να γράψετε τα ουσιαστικά του παραπάνω αποσπάσματος στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού (μονάδες 2).

Γ3β. «εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματ' ἦν ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν ἢ περὶ ὧν γραφεῖ διαπράξασθαι, οὐτ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφιζόμενοι μικρά, μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων, οὐτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίζει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν εἴνεκά γε ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην.»: Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους ρηματικούς τύπους - όπου βρίσκονται - στην ενεργητική φωνή (μονάδες 4) και να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του αορίστου β' του ρήματος «ἐδεδώκει» στη μέση φωνή. (μονάδα 1).

Μονάδες 10

Γ4α. «τοῖς θεῖσιν, ζημίαν, ὑμᾶς (το α' του κειμένου), οὐδενός, τὰ δόξαντα , τοῦ λέγειν.»: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις του κειμένου (μονάδες 6).

Γ4β. «Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὃ ἄνδρες Αθηναῖοι, ὅτι ψήφισμ' οὐδενός ἄξιόν ἐστιν, ἂν μὴ προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τὰ γε δόξαντα προθύμως [ὕμᾱς].»: Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο της παραπάνω περιόδου (μονάδες 2). Στη συνέχεια να τον μετατρέψετε στο είδος που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος (μονάδες 2).

Μονάδες 10